

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.
Stane četrtletno: K 5000.—
Za Jugoslavijo
četrtletno: 25 Din.
Posamezna številka 700 kron.

Leto III.

Dunaj, 22. avgusta 1923.

Št. 34.

Kaj hoče naša stranka?

Kdor je kolikortoliko zasledoval delovanje političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem in čital naše glasilo, ta ve, kaj hočemo. Vendar pa so med nami Slovenci tudi ljudje, in teh ni ravno malo, ki se za politično življenje ne zanimajo in zato tudi ne pripadajo nobeni politični stranki, marveč pravijo: Meni je vse jedno, jaz ne držim ne s temi, ne z drugimi, ker tako nič ne pomaga in se vsaj nikomur ne zamerim. Vprašati pa se moramo, ali taka brezbrinžost in nepristranost tudi kaj koristi, bodisi posamezniku, svojemu ljudstvu ali splošnosti? Le tem Slovencem veljajo v prvi vrsti pojasniti, ki jih bomo podali v odgovor na gornja vprašanja, kajti sveto pismo pravi: „Kdor za svojo ne skrbi, je zatajil vero in je hujši od nevernika“.

Volitve dajajo vsakemu državljanu pravico in priliko soodločevati o tem, kako naj bo urejena občinska, deželna in državna politika. To je zadeva političnih strank, ki uveljavljajo v javnem življenju koristi svojih članov, svoj program. Volitve delajo torej politične stranke. Zato je vsakemu volilcu neobhodno potrebno vedeti, kaj hoče doseči ta ali druga stranka ozir. kakšen je njen program. Za nas koroške Slovence je posebno važno vedeti, kajta imamo tudi mi svojo lastno stranko in kaj je njen namen.

Izkušnje so pokazale vsepovsod, da ima vsaka narodnost svoje posebne kulturne, socialne in gospodarske potrebe in da mora, ako hoče obstati in se razviti, te svoje koristi tudi sama zastopati in se za nje potegovati. Tako vidimo, da so organizirane v vsaki državi posamezne narodnosti v lastni stranki, tako n. pr. Nemci v Jugoslaviji, Čehoslovaki na Ogrskem, Čehi na Dunaju, Slovenci v Italiji itd. Koroška slovenska stranka hoče tedaj uveljaviti v politiki predvsem narodnostne, jezikovne pravice koroških Slovencev, to se pravi, skrbeti hoče za to, da naš jezik, naša slovenska pesem, naše lepe šege in navade na Koroškem ne bodo izumrle, da ne bo izumrl naš rod. Ali niso to imenitne naloge, vredne, da jih podpira vsak Slovenec in tudi zanje glasuje?

Naša stranka hoče še več. Njeno stremljenje gre za tem, da bi našli Slovenci domačini na svoji rodni zemlji svoj vsakdanji kruh in da bi jim ne bilo treba se izseljevati in iskati služka v tujini. Žalibog pa je postala domačija mnogim Slovencem samo še mačeha, ker delajo naši nasprotniki na to, da bi se iztrebil slovenski rod na Koroškem in v ta namen nastavljajo na našem ozemlju na vseh boljših mestih po večinoma samo tujce. Ni nam neznan ravnanje veleposestnikov in njihovih oskrbnikov s slovenskimi malimi kmetji in najemniki in brezsrčno postopanje oblast proti njim, ki razlagajo postave večinoma v prid nemških veleposestnikov. In naši nastavljeni in delavci? Mnogo jih je, ki so bili odslovljeni od službe in vrženi takorekoč na cesto, v bedo in trpljenje samo radi tega, ker so pošteni in značajni Slovenci. Tujerodni uradniki in nastavljeni po so večinoma tisti, ki delajo med nami zdražbo in sejejo prepire. Kdo naj bo se potegoval za pravice teh zapostavljenih in krivičnemu maščevanju izročenih Slovencev, kakor pa naša „Koroška slovenska stranka“. Zavedajmo se že enkrat, da le v skupnem nastopu ležijo naši uspehi. Eden za vse, vsi za enega!

Koroška slovenska stranka je tudi spoznala, da je vsa naša bodočnost odvisna od dobre splošne in strokovne izobrazbe. Neki slovenski pesnik pravi povsem opravičeno: „Z rastočo omiko raste gmotno blagostanje in se manjša človeška beda“. Zahtevamo tedaj, da se morajo naši otroci poučevati v ljudskih šolah in izobraziti najprej v materinem jeziku, potem šele v nemščini, ne pa kakor sedaj, da se slovensko skoraj nič ne naučijo, pač pa vzgajajo v odpadnike svojega rodu in jezika. S takimi šolami koroški Slovenci zares ne moremo in ne smemo biti zadovoljni, ker ovirajo ves naš kulturni razvoj in pokvarjajo našo mladino. Najboljši dokaz za neuspeh teh šol nam kaže ljudsko štetje iz leta 1910, pri katerem so našli izmed tisoč nad deset let starih prebivalcev 123 takih, ki ne znajo ne pisati ne brati. Zato si je naša stranka nadejala nalogo, da hoče razven pametne šolske reforme delovati predvsem za temeljito splošno ljudsko in strokovno izobrazbo slovenskega ljudstva na Koroškem, ker vidi edinole v zadostni izobrazbi potrební predpogoj za kulturni napredek in blagostanje slovenskih deželanov.

Dočim bo naša stranka sama zastopala svoje narodnostne in kulturne koristi, hoče v gospodarskem oziru podpirati tiste stranke, ki bodo delovale najbolj v prid koroškega slovenskega ljudstva. Posebno pozornost pa noče obračati slovenskemu združništvu in skrbeti zato, da se bosta razvila na našem ozemlju trgovina in domača obrt, kar je danes tembolj potrebno, ker kmetijsko gospodarstvo ne nudi več zadostnih dohodkov, da bi omogočilo obstanek našega ljudstva na domači zemlji.

Koroški Slovenci! Iz teh izvajanj ste razvideli, kaj hoče naša stranka, kaj je njen namen. Gotovo ste se tudi prepričali, da za koristi koroškega slovenskega ljudstva doslej nobena druga stranka ni kazala zanimanja, marveč ravno nasprotno: Kadar smo zahtevali naše pravice, bili so vsi proti nam. Zato smo tudi prepričani, da moremo priti koroški Slovenci do veljave samo tedaj, ako bomo združeni vsi v samosvoji „Koroški slovenski stranki“. Združeni bodo tudi mali močni! Vstopite tedaj v naše vrste in glasujte 21. oktobra vsi za „Koroško slovensko stranko“.

Volilna pravica.

Kdo ima volilno pravico?

Vsi avstrijski državljani moškega in ženskega spola, ki so **dopolnili 31. decembra 1922 dvajseto leto**, imajo volilno pravico.

Kdo nima volilne pravice?

Volilne pravice nimajo osebe, ki so pod varuštvo (kuratelo). Ljudje, katerim je sodišče odvzelo očetovsko oblast tako dolgo, dokler stoje pod tujim jerobstvom; najmanj trikrat radi pijančevanja z zaporom kaznovani za dobo treh let; najmanj na tri leta zapadejo volilno pravico ljudje, ki so bili obsojeni radi tatvine, poneverjenja, goljufije in zavajanja; ljudje, ki so se pregrešili proti volilnemu zakonu, ki stojijo pod policijskim nadzorstvom ali so bili oddani v prisilne delavne zavode.

Vsak volilec ima samo en glas in mora na dan 21. oktobra osebno voliti, to je, oddati glasovnico. Slepici smejo vzeti na volišče s seboj spremljevalca, ki zanje voli.

Francoski odgovor Angliji.

Iz francoskega odgovora na angleška vprašanja o nemških reparacijah doznavamo o zasedbi Porurja in vzroki ter posledicah sledeče podatke:

Francija je zasedla Porurje, ko je reparacijska komisija z večino treh glasov ugotovila krivdo Nemčije. Francija je tudi prepričana, da se je poslužila samo po verzajski mirovni pogodbi prizane pravice. Angleška vlada se je sama pri raznih priložnostih pridružila okupacijskim namenom, ko je bil zaseden Düsseldorf in druga tri mesta in ko so vsi zavezniki grozili Nemčiji, da bo zasedeno celo Porurje. Porurje je zasedeno in s tem dejstvom se mora računati. Belgija in Francija sta javno proglasili, da je izpraznita korakoma, primernim nemškim reparacijskim odplačilom. Nemška vlada je odgovorila na francosko-belgijsko zasedbo s tem, da je poslala svojim uradnikom, železničarjem in veleindustrialcem ukaz, naj organizirajo odpor.

Ako bi se Anglija njima takoj pridružila z energičnim korakom v Berlinu, bi pasivni odpor kmalu ponehal, tako pa Nemci mislijo, da se morejo opirati na razdvojeno stališče zaveznikov. Ali Francija nikakor ne dvomi o uspehu, ki ga bo dosegla francosko-belgijska takika tudi v slučaju spora med zavezniki. Kakor je Francija pripravljena obnoviti pogajanja o reparacijah z Anglijo, ravnotako si želi, da bi izmena nazorov med zavezniki ostala do preklica tajna in Nemčiji neznana. Francija je tudi pripravljena nadaljevati razgovor diplomatskim putem želeč, da angleška vlada nič ne izda, kakor tudi ne bo francoska.

Recimo, da smo prepričani o tem, da tako hitreje privedemo nemško vlado do razmišljanja, to tem preje, ker je prebivalstvo Porurja nemško vlado že večkrat prosilo, da bi preklicala naredbo o odporu, ki znači za porurske prebivalce smrten udarec.

Smatrali bi za veliko nevarnost, ako bi se Anglija približala Berlinu kot posredovalka ali kot prijateljska sila, naprošena od Francije. Nemčija bi iz tega sklepala, da velja zadnja beseda v rurskem vprašanju njej, kar je napačno, in bi svoje zahteve še zvišala. Smatramo za popolnoma nepotrebno, da celo za nevaren „sladek“ nastop, ki naj bi privedel Nemčijo do popuščanja. Samo neomajena volja zaveznikov more prisiliti Nemčijo k umiku. Ko bo videla enako mišljenje vseh zaveznikov, bo takoj popustila. Čeravno je ta volja samo na strani enega ali dveh zaveznikov, bo Nemčija kljub temu začela popuščati, samo nekoliko počasneje.

Mirovna pogodba določa način ugotovitve nemških dolgov potom reparacijske komisije, ki je določila 132 milijard zlatih mark, in ki se morejo znižati samo s soglasnim privoljenjem vseh zaveznikov.

Po štiriletnem čekanju in vseh mogočih poizkusih kakor ultimatih itd., sta prišli francoska in belgijska vlada do prepričanja, da je na mestu samo sila, katere se je poslužila tudi Nemčija leta 1871. „Puščajmo iz rok zastave katere držimo samo stopoma kot bodo priha

jala pačila!" Nismo šli zato v Porurje, da bi takoj dosegli plačilo reparacij, hoteli smo le zbuditi voljo k plačevanju, da dobimo končno to, na kar smo čakali štiri leta zastonj. „Priznanje obveznosti s strani Nemčije ne s splošnega in teoretičnega stališča, temveč s praktičnega stališča.“

Vse informacije, ki so nam na razpolago, dokazujejo, da bi Nemčija takoj privolila v plačila, če bi ne računala s sporom med zavezniki. So to Nemci, ki s pomočjo svoje vlade prepovedujejo izvoz porurskega blaga v zavezniške države, ki zavračajo prošnje za dovoljenje in zabranjujejo trgovino. Prepričani smo, da bi bilo vse takoj zopet v redu, če bi Anglija samo zagrozila Nemčiji, da ne odobrava njene politike, ki uničuje njo samo in pelje celo Evropo v prepad. Rešitev gospodarskega problema je edino v rokah Nemcev. Pasivni odpor bi ostal pri enotnem nastopu zaveznikov brez posledic, ker ga tamošnje prebivalstvo ne odobrava, celo upira se mu.

Če pokličemo v spomin mirovno konferenco in si predstavljamo vlogo, ki jo je igrala tedaj Anglija, se moramo sedanjemu postopanju angleške vlade tem bolj čuditi. Na mirovni konferenci je ameriški strokovnjak predlagal vsoto 120 milijard zlatih mark in Anglija — je predlagala tedaj dosti višjo svoto. Zato je potrebno, da pustimo reparacijski komisiji vse pravice, ki jih ji daje mirovna pogodba. Pri tem pa ne smemo pozabiti na leto 1871, ko nobenemu na svetu ni padlo v glavo brigati se zato, kako izpolnjuje Francija frankfurtsko mirovno pogodbo. Tedaj Nemčiji nihče ni branil zasesti velik del francoskega ozemlja do popolnega izplačila milijardne odškodnine, ki je jo zahtevala zmagovalna Nemčija, čeravno ni bila opustošena, ni utrpela nobene vojne škode, pa je kljub temu vzela poraženemu dve provinci.

Združimo naša izvajanja v šes točk, v katerih so obseženi cilji francoske vlade: 1. Zavezba Nemčije opustiti posivni odpor je začasno prvo vprašanje. 2. Odplačilom primerno izpraznjenje Porurja; Francija se vendar noče ne posredno ne neposredno pogajati prej, predno se ne izpolni prva točka. 3. in 4. Francoska vlada smatra reparacijsko komisijo kot najboljše jamstvo za nepristranost. Kakor ne priznava Nemčija razsodbe reparacijske komisije, ravno tako ne bo priznala razsodbe kakega drugega organizma. Francoska vlada želi vedeti, kaj si predstavlja Anglija pod nepristransko komisijo strokovnjakov. 5. Želeli bi vedeti, kaj si predstavlja Anglija pod splošno in definitivno finančno upravo in li vsebuje tudi urede mednarodnih dolgov. 6. Ponavljamo, da zapustimo Porurje samo proti gotovemu odplačilu, vendar smo pripravljene se z angleško vlado vsak čas pogajati.

To je vsebina francoskega odziva Angliji. Francozi poznajo Nemce že iz leta 1871 prav dobro, zato tudi ne bodo popustili — in prav imajo. Kdor je zakrivil vojno, naj nosi tudi posledice, in kdor je opustošil cele pokrajine, naj jih zopet pozida z reparacijami.

Novi volilni zakon v Avstriji.

(Konec.)

Ugotovitev volilnega uspeha ali prvi skrutinij.

Okrožna vol. oblast pregleda listine krajnih volilnih oblasti, popravi morebitne pomote in ugotovi v celem okrožju veljavno oddane glasove in koliko je dobila vsaka stranka. Razdelitev mandatov se zgodi po volilnem količniku, ki se takole določi:

Skupno število v volilnem okrožju oddanih glasov se razdeli s številom mandatov več eden in tako dobljeno število je — volilni količnik. Vsaka stranka dobi toliko mandatov, kolikorkrat je obsežen količnik v njej oddanih glasov. V malo verjetnem slučaju enakosti med dvema kandidatom odloči žreb.

Neoddani mandati in preostanki glasov za vsako stranko se odstopijo Zvezni volilni oblasti. Imena izvoljenih poslancev in število neoddanih mandatov mora objaviti v uradnem listu. Ves volilni akt mora odstopiti zvezni volilni oblasti.

Drugi skrutinij.

Stranke, ki reflektujejo na kak mandat v drugem skrutiniju, morajo to prijaviti pristojni zvezni vol. oblasti najdalje 14 dni pred volitvijo. Predlog lahko vloži sam pooblaščenec. Take prijave zvezna oblast objavi v službenem listu

Zelo važna je naslednja določba:

Stranke, ki so podale prej omenjeno prijavo, morejo podati najkasneje osmi dan pred volitvijo na zvezno oblast poseben volilni predlog (Verbandswahlvorschlag), v kateri pa morejo priti le tisti kandidati, ki so bili prijavljeni v kakih kandidatnih listih v enem okrožju zveze. Recimo, da smo se združili vsi slovanski volilci naše zveze vol. okrožij, t. j. Koroške, Štajerske in Gradišćanske, in denimo, da smo že dobili enega poslanca bodisi na Koroškem ali na Gradišću, tedaj bi mogli predlagati za tak drugi skrutinij kateregakoli neizvoljenega kandidata iz koroške ali gradišćanske list in šteli bi se vsi preostanki od naše strani oddanih in pri prvi volitvi neupoštevanjih glasov. Tako bi mogli dobiti še kakega nadaljnjega poslanca.

Skrutinij sam pa se izvrši takole:

Števila preostalih glasov se napišejo po velikosti v eni vrsti eno poleg drugega. Pod vsako število se napiše polovica, pod to tretjina, potem četrtina, petina, kolikor je mandatov. Ako je oddati en sam mandat, tedaj je največje število — količnik za to volitev; ako je oddati dva mandata, tedaj je količnik drugo število; pri treh je količnik tretje število itd. Vsaka stranka dobi toliko mandatov, kolikorkrat je obsežen količnik v njenem ostanku. Pri morebitni enakosti odloča žreb. Taka razdelitev mandatov se mora objaviti v uradnem listu. Vol. akt se odpošlje glavni vol. oblasti.

Glavna vol. oblast mora naznaniti okrožnim oblastem, kdaj so došli vol. spisi in ta mora ta čin objaviti. Tekom osmih dni po sprejemu volilnih aktov se more vsaka stranka ali njeni pooblaščenec pritožiti proti morebitnim pogreškom v štetju glasov. Ako glavna oblast more pogrešek ugotoviti, popravi volilni rezultat sama, ako ne, nakaže pritožnika na ustavno sodišče (Verfassungsgerichtshof).

Neizvoljeni kandidati so namestniki za slučaj, da kdo izvoljenih kakorkoli odpade. Ako se kak namestnik odpove, mora ga glavna vol. oblast črtati in to naznaniti v uradnem listu. Namestniki prihajajo na vrsto po redu, kakor so na listi.

Vsak izvoljen poslanec dobi volilno potrdilo, s katerim ima vstop v Narodni svet. O vseh pritožbah proti veljavnosti volitev sklepa ustavno sodišče.

Volilna dolžnost za te volitve velja le v tistih deželah, kjer velja za volitve v deželni zbor. Kdor se tam volitve ne udeleži, more biti kaznovan z globo do 200.000 kronic.

To so glavne določbe tega volilnega zakona. Je še raznih podrobnosti, ki jih bodo imele pač stranke v evidenci za vsak poseben slučaj, na katere mi zdaj ne moremo računati. Vse glavne določbe pa smo povedali. Kakor bi se zdelo, je ta zakon jako demokratičen in hoče biti pravičen vsem strankam in tudi manjšinam. Bomo videli kmalu, ali ga bodo tudi pošteno tolmačili. Naši ljudje pa naj bodo na straži.

—ag—

Ⓐ Priprave za volitve. Ⓐ

Ne zamudite . . .

Od 5. septembra naprej skozi 14 dni pregledati volilne imenike in se prepričati, so vsi somišljeniki naše stranke vpisani ali ne.

Do 19. septembra vložiti vse reklamacije pri krajevnih volilnih oblastih. Vsi upravičeni volilci naše stranke se morajo vpisati, vsi neupravičeni drugih strank izbrisati.

Do 22. septembra zahtevati rešitev vseh reklamacij.

Do 25. septembra vložiti pritožbe na vzklicno komisijo, ako je župan nepravilno razsodil.

Do 16. oktobra prijaviti za vsak volilni lokal 2 priči.

21. oktobra vsi na volišče za Koroško slovensko stranko!

Prispevajte in zbirajte za volilni sklad!
Dne 21. oktobra t. l. bomo torej volili poslance za deželni zbor in narodno skupščino. Volitve so nekaka duševna vojska, za katero se je treba dobro pripraviti. Kakor za vojsko je treba tudi za volitve mnogo denarja, kajti le tiste stranke, ki bodo dobro pripravljene in poskrbljene z vsemi potrebnimi pripomočki, morajo računati na uspehe. Nismo stranka bogatašev, ker nimamo bank in kapitalistov kakor druge stranke, zato pa smo tembolj navezani na samopomoč. Prosimo naše zaupnike in pristaše stranke, da zbirajo o vsaki priliki prispevke za volilni sklad in nam tako omogočijo izvršiti vse potrebne predpriprave za volitve.

Ⓐ POLITIČNI PREGLED Ⓐ

Avstrija.

Nemški narodni socialisti se volitev v narodno skupščino ne udeležijo. Vse moči in vsa sredstva hočejo posveti reorganizaciji svoje stranke. — Od 15. julija do 14. avgusta so se cene življenskih potrebščin zopet znižale za 4 odstotke. Indeks je torej padel za 4%.

Nemčija.

Narod obupava, ker se notranje razmere stalno slabšajo. Draginja neznosno raste, živili ni, vršijo se ropanja po kmetih, vsak dan so beležiti novi poulični boji in štrajki. Poleg tega še nezadovoljstvo z novo vlado na Bavarskem. Na drugi strani pa napetost med Parizom in Berlinom polagoma ponehava, ki daje upanje, da pride do pogajanj. Nemčija kaže dobro voljo, Francozi pa tudi omiljujejo svoje zahteve.

Dr. Stresemann, novi nemški kanclar, je v svoji vladni izjavi povdarjal, da se vrši boj v Porurju v znamenju javnega pomenja, ki stoji popolnoma pod vtisom angleške politike. Angleška vlada je zavzela v zadnji noti Franciji, v kateri obsoja zasedbo Porurja, odločno stališče, da je treba priznati pravice Nemčije. Nemčija je pripravljena podvreči se mednarodnemu razsodišču. Kakor hitro bo dvignjena zasedba Porurja in se bodo begunci zopet vrnili na svoje domove, bo Nemčija skrbela, da čimprej omogoči rešitev reparacijskega problema. Zavzemal se je posebno za najetje posojila v zlatu in pozivljaj in prosil vse stanove za podporo in sodelovanje. Vlada je dobila zaupnico parlamenta.

Nemčija ustavila reparacijske dobave. Nemška vlada je začasno ustavila po verzajski pogodbi predpisane stvarne dajatve za Anglijo, Francijo, Italijo, Jugoslavijo, Portugalsko in Rumunijo, ker je njih plačevanje v bivstvu povzročilo državni primanjkljaj. Čim bodo finance in valute dovoljevale, bo vlada zopet pričela z dobavami. V Beogradu vlada vsled tega veliko vnemirjenje in je vlada poslala protest reparacijski komisiji.

Novi ameriški predsednik je povedal angleškemu novinarjem, da odklanja vmešavanje v evropska vprašanja, ako ga ne povabijo vse države obenem, noče torej v reparacijskem vprašanju nastopiti z Anglijo proti Franciji. Zavezniške dolgove bo znižal samo v slučaju, ako jih zniža Anglija Italiji, Franciji in Nemčiji ter tako pospeši rešitev reparacijskega vprašanja. Čaka na skorajšnjo odplačevanje. Angleški listi povdarjajo, da ne preostaja drugega kakor sporazum s Francijo.

Trpljenje bolgarske opozicije. Kakor smo že ponovno poročali, postopa Cankova vlada proti pristašem Stambolijskega zelo kruto. Sedanjí vodja kmečke stranke se je obrnil na več vlad s prošnjo, da bi se zavzele pri bolgarski vladi za trpeče pristaše zemljoradniške stranke. V svojem pismu navaja smrt Stambolijskega, katerega so najprej zverinsko mučili, potem pa razmesarili njegovo telo. Več poslancev, novinarjev, profesorjev, oficirjev in

seljakov je pretrpelo isto usodo. Mnogo teh zaprtih je bilo zopet izpuščenih, a so bili predani makedonskim vstašem, ki jih ubijajo brez sobodbe na najgroznejši način. Razglašena je bila te dni obsodba obtoženih ministrov prejšnje vlade. Štirje ministri so obsojeni na smrt, dva pa na dosmrtno ječo, pet jih je oproščenih, ostali pa so obsojeni na tri do pet let težke ječe.

Grška revolucija se je pričela v Solunu, kjer so delavci izplenili borzo. Mestna posadka se je revoluciji pridružila, zato je poslala vlada v mesto novo vojaštvo. Nemiri so nastali tudi v Atenah in drugih mestih in se domneva, da je vse to delo monarhistov. Nekateri politiki so predlagali, da bi naprosili zaveznike za pomoč. Glavni vzrok nemirov je bedni gospodarski položaj prebivalstva.

Medparlamentarna unija, ki je zborovala pretekli teden v Kodanju, se je bavila tudi z manjšinskim vprašanjem in sprejela tole resolucijo: 1. Društvo narodov se ima pozvati, da izdela emoten zakon o varstvu manjšin. 2. Priporoča se sestava paritetnih komisij, ki bi imele svoje sedeže v državah z mešanim prebivalstvom in iskale mirno rešitev narodnostnih sporov. 3. Zahteva po stalni tričlenski komisiji medparlamentarne unije za manjšinska vprašanja pri Društvu narodov.

DOMAČE NOVICE

Celovski okrajni glavar g. pl. Rainer-Harbach je stopil 16. t. m. v pokoj in predal vodstvo urada g. dr. Wolfseggerju. Urad je vodil od l. 1910. Slovence ni ravno ljubil, zato tudi nimamo vzroka žalovati za njim.

Koroški policajrežim smo imeli priliko zopet opazovati na ženitovanju v Spodnjih Borovljah dne 6. avgusta. Kljub temu, da je prišel č. gosp. župnik dr. Arnejc v svoj rojstni kraj na podlagi brzojavnega dovoljenja koroške deželne vlade na poroko svojega bratranca, je poslala policijska oblast za njim dva tajna policista z navodilom, da se č. gospod župnik sme muditi samo na očetovem domu, nikakor pa ne na ženitovanju. In res je pripisovati samo vplivu in nastopu nekaterih razsodnih mož, da policista nista odvedla č. g. Arnejca potem, ko je bil govoril novoporočencema napitnico, od ženitovanjske slavnosti — v Celovec. To so razmere, ki spominjajo na temno dobo Metternichovega policajrežima in ki nikakor ne odgovarjajo duhu in ustavi „demokratske“ republike. Vprašamo gospoda deželnega glavarja, ki je za taka početja podrejenih mu uradnikov vendar v prvi vrsti odgovoren ljudstvu, če mu je ta slučaj znan in kako hoče v bodoče varovati ugled in pravice koroških Slovencev?

Spodnje Borovlje pri Ledincih. (Ženitovanje.) V ponedeljek 6. avgusta je bil za našo občino vesel dan. Gosp. Josip Arnejc, pd. Vaznik in ledinski župan je peljal ob pokanju Lopičev in v spremstvu mnogoštevilnih svatov svojo nevesto gosp. Reziho Resei iz Otoča pred oltar borovljanske cerkvice. Poročil je ženinov bratranec č. gosp. dr. Janko Arnejc, ki je imel na poročencu krasen nagovor. Pevski zbor iz Ledinc njima je zapel v pozdrav. Po poroki se je vršilo ženitovanjsko slavlje na ženinovem domu ob godbi in petju. Žal pa je motila slavnost prisotnost dveh tajnih policistov, ki jih je poslal Spitzer, da nadzorujeta iz Jugoslavije došlega župnika č. gosp. dr. Jankota Arnejca. Le malo je manjkalo, da ga nista odvedla v Celovec, da si se je dr. Arnejc govoreč napitnico na novoporočenca v prvi vrsti zahvalil deželni vladi, da mu je dala potno dovoljenje, ki mu je omogočilo odzvatj se povabilu. Tako postopanje koroške policijske oblasti proti domačinu, ki pride za nekaj ur med svoje v svoj domači kraj, je vzbudilo veliko nevoljo pri vseh navzočih brez razlike na mišljenje. Zvečer so prihajali občani, da čestitajo svojemu obče spoštovanemu in priljubljenemu županu in njegovim poročenki. Dal jima Bog mnogo sreče in blagoslova v zakonskem stanu.

Grebini. V nedeljo 2. julija so imeli svoj volilni shod socijalni demokratje. Udeležba

velika. Drugo nedeljo pa je imel shod kršč.-soc. Bauernbund. Udeležba mala. Kje iskati vzrok? Nam je poslala ista stranka, ki danes išče naše glasove, moža za župnika, ki ne zastopi niti besedice slovenski, menda ne radi oznanjevanja božje besede in v korist zveličanja naših neumrjočih duš, ampak le radi germanizacije. Cel teden se kmet, delavec, gospodinja in dekla z veseljem ubijajo z delom, ja včasih 16—18 ur na dan, da morejo plačati ogromne davke, ki gredo potem za izplačilo uradnikom, h katerim se prišteva tudi naš dušni pastir. Veselili smo se poprej pridig v cerkvi in cel teden je bil govor v krščanskih hišah o lepi pridigi gospoda župnika; sedaj imamo samo nemške pridige in molitve in še te v zategnjem poljskem tonu, da jih pravi Nemeec ne razume, kaj še le mi Slovenci. Čim dalje bolj postajajo cerkvene klopi prazne, vedno manj se ljudje zmenijo za cerkev. Ob nedeljah popoldne je bila cerkev včasih vedno polna, sedaj pride le par ženic in mežnar. Volja Slovencev je in ostane nobenega galsu tej stranki, dokler nam ne da slovenskega jezika zmožnega duhovnika. Merodajni činitelji si najbrž niso na jasnem, kaj se to pravi, če umirajoči ne more slišati v svojem jeziku tolažbe sv. vere. Ne zavedajo se odgovornosti. Kako poučuje tak duhovnik šolarje v kršč. nauku, bo pokazala šele bodočnost. Socijaldem. imajo pri teh razmerah v Grebinju na široko odprta vrata.

Slavni knez in škof Anton Martin Slomšek je dejal pet dni pred svojo smrtjo: „Kaže se, kakor da ne morejo strpeti oživiljenja Slovencev v jeziku in omiki, in ker ne gre izumiranje našega narodnega značaja in jezika tako naprej, kakor stoletja sem, zato bi radi razcvit z vsem orožjem laži in sumničevja s sijo zatrli... a jaz spoštujem vsakega ljudstva naravni značaj kot dar božji, tedaj tudi materni jezik vsakega ljudstva kot prvo sredstvo njegove izobrazbe. Podlaga vsake naravne ljudske omike je gojitev ljudskega jezika, brez nje ostane vsako ljudstvo v zibeli svoje izobraženosti.“

Koroški Slovenci! Oživite spomin na slovenskega vzgojitelja in učitelja, škofa Antona Martina Slomška ter sledite njegovim naukom in izkažite svoje spoštovanje do slovenskega materinega jezika na ta način, da boste oddali pri volitvah dne 21. oktobra t. l. vsi glasovnice „Koroške slovenske stranke“, ki edina skrbi in deluje za ohranitev, izobrazbo, napredek in blagostanje slovenskega ljudstva na Koroškem.

Pečnica. (Nov požar.) Komaj smo nekoliko popravili škodo, ki nam jo je povzročil požar na Pečnici in na Kopanju meseca aprila t. l., že moramo zaznamovati novo žrtev uničevalnega ognja. V četrtek 8. t. m. popoldne je začelo goreti pri pd. Pečniku na Pečnici. Gospodar in posli so bili ravno na polju pri spravljanju detelje, ko so se zaslišali od Pečnikove hiše klici „Gori!“ in že je bilo celo gospodarsko poslopje v ognju. Na pomoč prihiteli ljudje, so komaj rešili živino. Ker je bilo v skednju spravljenega mnogo snopja in sena, vode pa nič, se je ogenj hitro razširil in v kratkem času je gorela tudi hiša. Pečnikova poslopja so bila ogorela tudi že pri zadnjem požaru, vendar so tedaj z velikim naporom ogenj udušili. Sedaj pa je škoda temvečja, ker so gospodarju razven malenkosti, ki jih je bilo mogoče rešiti, zgoreli tudi vsi že spravljeni pridelki. Bil je sicer zavarovan pri naravnem zavarovalnem društvu proti požaru v Srčah, vendar ta svota ne zadostuje niti za najpotrebnejše, ako si hoče zopet postaviti svoja poslopja in urediti svoje gospodarstvo. Zato se obračamo do vseh blagih src z nujno prošnjo da pomagajo našemu vrlemu možu in sosedu pd. Pečniku z darovi, ali delom, da mu bo mogoče čimprej zopet sezidati, kar mu je uničil ogenj. Dvakrat da, kdor hitro da!

Sele. Veselo ženitovanje smo imeli v ponedeljek 13. avgusta. Simon Jug, pd. Rutarjev, je pripeljal pred oltar svojo izvoljenko Tišlarjevo Micijo, znano izvrstno igralko na našem odru. Na ženitovanju pri Mažeju je bila zabava pristrčna in prijateljska, kakor zna biti le v Selah. Mlademu narodnemu paru iskrena voščila na življensko pot!

GOSPODARSKI VESTNIK

Mušja nadloga po naših hlevih.

V poletni vročini nam živina po hlevih vse bolj trpi, kakor si mislimo. Živina trpi po eni strani zaradi vročine, ki je po naših nizkih hlevih večkrat neznosna. Že zaradi soparnih hlevov nam živina hujša in daje manj mleka. Po drugi strani pa trpi zaradi nadležnih hlevskih muh. Ta škoda je tudi velika. Hlevske muhe zbadajo živino in ji pijejo kri. Treba le pogledati te muhe, kadar posedajo po stropu in stenah, kako so napojene živalske krvi. Naravno, da se živina v poletni vročini slabo počuti in da nam daje zmanjšane užitke.

Kakor je treba odvracati vročino in soparico iz naših hlevov, tako moramo preganjati tudi nadležne in škodljive hlevske muhe. Kjer so lastavice doma, tam nam te drobne živalice opravijo veliko dobrega dela. Žal, da jih nimamo povsod. Drugod je pa boj proti muham težak, ker se ta mrčes prikazuje ponovno in v brezštevilnih rojih. Najmanj škodujejo muhe v čistih, zračnih in hladnih hlevih. Zato bodi naša skrb, da imamo snažne in hladne hleve. Stalen prepri pod stropom hleva, ki ga napravljamo z dobrimi zračniki (ventilacijo) je v temu pogledu veliko vreden, ker odganja muhe. Vsa druga sredstva za pokončevanje muh so malo vredna. Mušji klej, ki se obeša po hlevih, le malo pomaga. Med vsemi sredstvi je lov na muhe še največ vreden, ker se jih lahko s pravnim sakom en pot več vjame kakor z mušjim klejem celo leto. Ta sak mora biti spredaj širok, spodaj špičast, sicer pa dolg. Ob stropu se vjame največ muh. S sakom je pridno vihteti, da nam vjete muhe ne uhajajo. Nazadnje jih je s kropom popariti, na ta način, da se potopi spodnji konec zavitega saka z muhami v krop. To delo je vsak dan ponoviti, če hočemo varovati živino zares uspešno pred muhami.

Dobra žetev. Mednarodni poljedelski urad poroča, da bo letošnja žetev v Evropi jako ugodna. Dosedanji uspehi žetve, ki so prišli iz vseh dežel izvremši Rusijo, ki se računa samo na 40 odstot. vse evropske žetve, upravičujejo nado, da bo letošnji pridelok za 1 milijonov metrskih stotov večji ko lanski, torej za 17 odstotkov boljši. Splošno je več pridelka, kakor ga je bilo pred vojsko. Tudi na Japonskem in v Indiji je letošnji pridelok za 23 milijonov metrskih stotov večji od lanskega, t. j. 4 odstotki proti svetovni letini lanskega leta.

Nove cene tabačnih izdelkov. S 12. t. m. so stopile v veljavo nove cene. Nekateri izdelki so se podražili, drugi pocenili. Cigarete: jusufi 350 K, prej 400 K; dame 300 K, prej 350 K; drame 200 K, prej 250; azur 150 K, prej 180 K; ogrske 100 K, prej 150 K. Snotke, cigarilos 400 K, dosedaj 500 K. Tobaki: knaster in navadni deželski tobak sta se pocenila za 200 K, macedonski podražil na 8000 K, dosedaj 6000 kron; hercegovski 6000 K, dosedaj 5000 K.

Cene zlata, srebra in novcev. Čisto zlato pri nakupu 43.700.000 K, pri prodaji 47.000.000 kron, srebro pri nakupu 1.300.000 K, pri prodaji 1.400.000 K za en gram. Zltnine: 14karat zlato 24.220 K, 18karat 31.140 K, 300/1000 delov čistega srebra 1170 K za en gram. — Novci: srebrna krona 5200 K, 2 kroni 10.400 K, 5 kron 27.900 K, srebrni goldinar 14.300 K, 2 goldinarja 28.600 K, 10kronski zlat 131.000 K, 20 kronski 262.000 K, 100kronski 1.311.000 K, dukat 133.500 papirnatih kron.

Nove poštné znamke. Vsled povišanja poštnih pristojbin bodo dane v promet nove poštné znamke po 1000, 1200, 1600 in 2000 K z naslikanim kladivom in kleščami in po 3000 in 5000 K s sliko, ki predstavlja znanstvo in umetnost.

Dunajski trg. Meso: goveje 15—44.000, telečje 24—40.000, zrezek 36—62.000, svinjsko 30—54.000, povojeno 28—40.000, ovčje 12.000 do 24.000, kozje 12—16.000, konjsko 11—20.000, slanina 25—28.000 za kg. Jajce komad 1280 do 1350 K, sirovo maslo 46—66.000, skuta 18.000 do 24.000, domače maslo 32—36.000, jedilno olje 20—24.000 K za kg. Sadje: češnje 10.000 do 14.000, marelice 10—16.000, breskve 12.000 do 18.000, grozdje 12—20.000, češplje 10.000 do 16.000, slive 6—8.000, jabolka 5500—8000, hruške 3500—12.000, ribez 6—10.000, črnice 6000 do 10.000, malinje 15—18.000 K za kg. Zelenjava: krompir 700—1200, zelen grah 6—8000, zelen fižol 5—6500, hren 13—17.000, čebula 1200—1800 K za kg. Žito: pšenica 3050—3100, rž 2050—2150, ječmen 2250—2400, oves 2200—2300, proso 2450—2550, fižol 3800 do 5600, grah 5000—5500, leča 7500—8000 K za kg. Moka: pšenična „0“ 5200—5300, za kuho 4700—4800, za kruh 4200—4300, ržena 3400—3500, zdrob 5800—5900, pšenični otrobi 1225—1275, rženi otrobi 1225—1275 K za kg. Krma: seno 115—120.000, slama 120.000 do 125.000 K za q

Borza. Dunaj, 20./VIII. Dolar 70.560, nemška marka 0,024, funt šterling 321.700, francoski frank 3860, lira 3020, dinar 724, poljska marka 0,30, švicarski frank 12.720, češka krona 2059, ogrska krona 2,10 avstr. kron.

Curih, 20./VIII. Avstr. krona 0,0078 $\frac{1}{4}$, nemška marka 0,000125, lira 23,75, češka krona 16,15, ogrska 0,03 $\frac{1}{3}$, dinar 5,80, poljska marka 0,0022 cent.

RAZNE VESTI

Pri osebnih vlakih se vpelje pri nas poseben voz za potnik s psi. — Na Dunaju je umrla 100 let stara ženska. — Nemška drž. banka izda bankovce po 100 milijonov mark. — V prometu se nahaja dosedaj 100 bilijonov mark. — Ruski sovjeti so vpeljali letno vojaško službovanje. Mlajši moški od 16. leta naprej se bodo morali vsako leto udeležiti večtedenskih vojaških vaj. Popolnoma vojaška država. — Meseca julija se je preselilo v Ameriko 1495 Avstrijcev, med temi 37 Korošcev. — Nad mestom Aachen je proglašeno obsedno stanje. — Zaradi eksplozije na železniškem mostu dne 30. julija je naložila francoska oblast mestni upravi globo v znesku 3 milijard mark. Malenkost. — Pri Verdunu je izbruhnil velik požar, ki je objel velik del trdnjavske okolice. Vsled požara je eksplodiralo več municijskih skladišč. — Južna železnica se v Jugoslaviji vzame v državno upravo. — Na Češkem se vrše volitve v državni zbor 16. septembra.

Strela omamila 15 otrok. Predpreteklo nedeljo je na otoku Braču razsajal vihar, združen z nevihto. V splitski luki je strela udarila v cerkev ob času jutranje maše. Omamila je 15 otrok, ki so bili pri maši, vendar pa ni nobenega ubila. Otroci so po daljšem času prišli k zavesti.

Avtomobilske nesreče v Zedinjenih državah. Tekom lanskega leta so avtomobili v Zedinjenih državah povozili nad 12.000 oseb: v New Yorku je bilo avtomobilskih nesreč 795, v Chikagu pa 736. V 77 mestih z nad 55.000 prebivalci je zgubilo pod avtomobili življenje 1347 otrok.

Koliko alkohola Avstrija popije. Po podatkih, ki jih je avstrijska vlada nedavno izdala, se je v preteklem letu v republiki izpilo 2 milijone 378.416 hektolitrov piva in 1.647.866 hektolitrov vina. Vidi se, da pijemo Avstrijci rajše vino, kakor pa pivo, ker se je vina proti pivu izpilo v razmerju 70 proti 100. Vino namreč bolj pijejo na kmetih, dočim se tam piva malo izpije. Vrednost popitega piva in vina je tudi za današnje naše valutne razmere ogromna. Če računamo hektoliter piva po 500.000 K je izpito pivo vredno 1332 milijard. Če vzamemo hektoliter vina po 1.600.000 kron, je izpita količina vredna 2637 milijard, ker pa smo poleg tega še izpili precejšnjo količino likerjev, žganja itd. lahko računamo, da smo izdali za alkohol nad 4000 milijard kron. To je tudi za nas ogromna svota, ki se bo še povečala, ker je carina na italijansko in ogrsko vino znatno znižana.

ZA SLOVENSKE GOSPODINJE

Pergament Pergament za zavezovanje kompotnih in marmeladnih kozarcev je drag. Lahko si pomagamo tudi brez njega. Debel zavojni papir namočimo v mlieku, potem ga obrišemo na obeh straneh, pokrijemo tesno kozarce in zavežemo. Papir se lepo raztegne in prileže, prav tako kakor pergament. Ž. S.

Marmelade. Če hočemo pri marmeladah prihraniti sladkor, uporabljamo salicilov prašek. V tem slučaju denemo na 1 kg sadja 20—25 dkg sladkorja (pri češpljah celo manj). Na 1 kg sadja pa se računa 1 g salicilovega praška. Dobi se v lekarnah. Marmeladi se pri-meša sal. prašek proti koncu, ko je že skoro kuhana, toliko da prašek parkrat prevre. Sal. prašek ima to prednost, da ohrani marmelado pred gnitjem. Paziti pa moramo, da kuhamo za marmelado le zrelo sadje. Marmelada iz nezrelega sadja se rada pokvari, včasih taki marmeladi celo salicil ne pomaga. Marmelado kuhamo 3 ure približno, da počasi vre; kuhana pa je, kadar njena kapljica obstane, ako jo denemo na krožnik, ali pa če ne premoči pivnika.

Kako likamo svilo. Pri likanju svile, svilenih trakov itd. moramo paziti, da položimo na svilo vedno tanek, čist papir, po katerem likamo. Ako likamo naravnost po svili, se zgrbanči. Surova svila naj bo pri likanju popolnoma mokra, ali pa popolnoma suha. Nikakor se ne sme surova svila poškopiti, kakor perilo, ker se tudi zgrbanči. Ž. S.

ZDRAVSTVO

Orehovo listje priporočajo proti potenju nog. Iz svežih zelenih listov se potegne srednja žila, da ne tišči. Nato se ovije stopalo in med prsti ter obuje nogavica. Po hoji listje potemni, potegne iz noge vročino, pot in slab duh. To sredstvo so uporabljali že stari ljudje zlasti pri dolgi hoji. Duh orehovega listja prežene tudi bolhe iz postelje. Namečejo ga nekoliko pod posteljo in tudi k nogam ali pod blazino.

Podveze. Marsikatera rabi take podveze, ki jih natakne ali priveže čez nogavico, kar je pa jako škodljivo, posebno če jih nosi pod kolenom. Zvečer opazi na onem mestu modrikast zažet obroček, pod njim pa nabrekne žile. Ker tu navadno peče in boli, si mora meti kožo, da zopet spravi kri v pravilni obtok. V poznejši dobi pa se pokažejo na taki nogi še hujše posledice. Debele, modre krčne žile, ki jih povečini ženske pripisujejo porodom, so nastale radi ozkih podvez. Isti vzrok imajo tudi nekatere rane, ki se ženskam delajo na nogah. Higijenične podveze morajo biti pritrjene na pasu, da drže nogavice in ne tišče nog.

Zbirajte za volilni sklad!

NAŠE KNJIGE

Krekovi izbrani spisi, I. zvezek. Izdalo društvo dr. Janez Ev. Krek v Ljubljani. Naroča se pri Novi založbi v Ljubljani, Kongresni trg 19. Knjiga stane broširana za inozemstvo 49 Din. Kdor kupi ali naroči najmanj 10 izvodov skupaj, dobi 10% popusta. Prvi zvezek obsega tisto dobo Krekovega življenja in pisateljevanja, ki je tudi večini njegovih znancev najmanj znana: šolsko dobo, učna leta našega mojstra. Življenjepisi del obsega Krekovo življenje od zibelke do doktorata, spisi se začinjajo z gazelo štirinajstletnega dečka, priobčeno v alojzijeviskih Domačih vajah, in končajo s pismom z dne 14. maja 1892, ko je odhajal 26letni doktor bogoslovnih ved na svojo prvo službo. Knjiga obsega 59 strani uvoda, 18 pisem, 18 pesmi, en dramatičen prizor, šest povesti (deloma v odlomkih), nalogo osmošolca Kreka in pet člankov in listkov, priobčenih v Slovincu; med slednjimi bo zbudil posebno pozornost Krekov odgovor na Tavčarjeve „4000“, ki je bil doslej pri nas čisto nepoznan. Knjigo krasi sedem slik na finejšem pa-

pirju (slika Krekove rojstne hiše in vasi, slika Selc in „Štoka“ itd.) in izvirna naslovna stran ob prehodu med uvodom in zbranimi spisi, delo prof. G. Porente: slika sejavca, ki s silnimi kretnjami koraka preko polja, iz samih ravnih črt. Knjiga bo vsakemu, ki se hoče baviti s proučevanjem Kreka, koristna tudi radi tega, ker obsega kar mogoče popoln seznam vsega, kar se je doslej pisalo o Kreku.

Za tiskovni sklad so darovali:

Martin Uršič, Goriče, 5000; Anton Lesičnik, Št. Janž v R., 10.000; Val. Hedenig, Prebje, 5000; Terezija Trampitsch, Celovec, 10.000; Alojzija Gallob, Brnca, 3000; Ivan Vodnik, Važenberk, 3000; Šmartno: Marija Vidman 5000, Marica Hebajn 5000; Šmarjeta v Rožu: Jaka Lučovnik 20.000, Jožef Lučovnik 10.000, Luka Dovjak 10.000, Andrej Pogorevčnik 10.000, Katica Lučovnik 10.000, Albin Lekse 10.000, Ciril Sablačan 15.000, Jožef Gregorič 10.000, Anton Bolte 20.000, Jožef Bolte 5000, Marko Bolte 5000, Jožef Bolte 10.000, Joško Križnik 10.000, Matevž Wednik 20.000, Janez Bošnjak 10.000, Jožef Smeričnik 5000, Janez Varh 3000, Ivan Božič 5000, Rok Dovjak 2000, Florijan Tratnik 2000, Janez Korenjak 3000, Matija Križnik 5000, Gašpar Kelih 2000, Tomaž Križnik 10.000; Bilčovs: Val. Kropivnik 10.000, Janko Ogriz 10.000; Tone Kuriselo, Želuče, 10.000; Štefan Šelander, Zg. Vesca, 7000; Ana Kumer, Važenberk, 6000; nabrano na ženitnini v Vogrčah 30.000; Suzana Breitnekar 4000; Peter Wilič 47.000; Karol Dobernik, Grabštanj, 10.000; neimenovana iz Grabštanja 5000; neimenovan iz Celovca 4000 K. Darovalcem srčna hvala.

Listnica uredništva.

Blačan na Zili. Ni za list. Izročili bomo naslovljencu

Listnica upravnštva.

Bauernfeind. Pri zadnji denarni pošiljati so bile številke odrezane, da nam ni mogoče raztolmačiti koliko je naročnine in koliko za tiskovni sklad. Sporočite! — **Umlauf, Sv. Križ.** Za letos še dolgujete 62 Din. — **Just, Borovlje.** Oglasa še nismo prejeli.

Koroškega Slovenca!

Električno inštalacijsko podjetje

I. Kumerz, Velikovec,
Glavni trg 143.

se priporoča kot domača tvrdka za

izpeljavo

vseh električnih napeljav ter inštalacij, posebno pa manjše poljedelske naprave z vodno silo.

Zaloga in prodaja

vsakovrstnega električnega materijala, žarnic itd.

Posebno ceno skladišče elektromotorjev vseh vrst.

Najboljša in najcenejša izvršitev vseh v to stroko spadajočih del.

Lastna elektromehanična popravljavnica!